

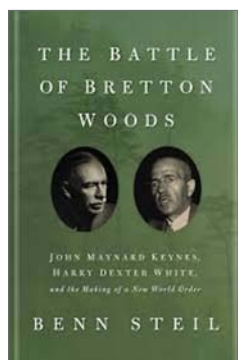
Boeken

Het is deze zomer precies zeventig jaar geleden dat in het Mount Washington Hotel in Bretton Woods, een afgelegen plaatsje in de Amerikaanse staat New Hampshire, 730 vertegenwoordigers van 44 landen bijeenkwamen voor de United Nations Monetary and Financial Conference. Deze historische conferentie, die duurde van 1 tot 22 juli 1944 en die algemeen bekend staat als 'Bretton Woods', legde de basis voor het Internationaal Monetair Fonds (IMF), de Wereldbank en de Wereldhandelsorganisatie (WTO). De Nederlandse delegatie in Bretton Woods bestond uit twaalf personen, met als voorzitter de zakenman, oud-bankier en latere minister Wim Beijen, en als secretaris Aron Broches, destijds verbonden aan de Nederlandse Ambassade in Washington.

Broches schreef een uitvoerig verslag van de conferentie (gedateerd 27 november 1944) en deed de volgende bijzondere observatie: "Door de groote pers werd een vrij heftige campagne tegen de conferentie gevoerd, die bij het publiek den indruk trachtte te vestigen dat er groote onenigheid ter conferentie bestond, en dat de gedelegeerden onverrichterzake huiswaarts zouden keeren. Deze berichtgeving was echter geheel in strijd met de feiten. Alhoewel de verschillen van meening vaak groot waren, bestond er een algemeene overtuiging dat de conferentie niet mocht mislukken en stond van den aanvang vast dat, hoe dan ook, tenslotte overeenstemming zou worden bereikt."

Het nieuwe, magistrale boek over Bretton Woods van de Amerikaanse econoom Benn Steil toont het tegenstrijdige karakter van deze observatie. Aan de ene kant blijkt uit dit boek de onschuld van de Nederlandse (en van vele andere) deelnemers, want achter de schermen werd de conferentie wel degelijk beheerst door 'onenigheid' – sterker nog, door een onenigheid van epische proporties. Aan de andere kant onderstreept het boek het gelijk van de Nederlandse delegatie: Bretton Woods mocht en kon niet mislukken. Maar dat lag, anders dan Broches hier en op allerlei andere plekken in zijn verslag suggereerde, niet aan de constructieve opstelling van de 730 gedelegeerden, maar aan het feit dat een enkel land, te weten de Verenigde Staten, over de economische en politieke macht beschikte om zijn wil op te leggen aan de andere 43 landen.

Dit zijn niet geheel toevallig ook de twee centrale thema's in het boek van Steil: ten eerste, Bretton Woods als het slagveld waar een titanenstrijd werd uitgevochten tussen het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten; ten tweede, Bretton Woods als de onvermijdelijke overwinning van de laatste ten koste van de eerste. Beide thema's worden door Steil op indrukwekkende wijze uitgewerkt aan de hand van de inzet en opvattingen van de twee hoofdrolspelers in Bretton Woods: Harry Dexter White, staatssecretaris van het Amerikaanse ministerie van Financiën, aan de Amerikaanse

Auteur **Benn Steil**

Titel **The Battle of Bretton Woods: John Maynard Keynes, Harry Dexter White, and the Making of a New World Order**

Uitgever **Princeton University Press**

PAUL VAN SETERS

Hoogleraar aan de Universiteit van Tilburg

kant; John Maynard Keynes, de bekendste en invloedrijkste econoom van zijn tijd, aan de Britse kant.

Formeel stond de Amerikaanse delegatie in Bretton Woods onder leiding van de Amerikaanse minister van Financiën, Henry Morgenthau. Maar Steil laat zien hoe in werkelijkheid White de gang van zaken in Bretton Woods beheerste, vanaf het allereerste begin en tot in de kleinste details. Keynes daarentegen was officieel voorzitter van de Britse delegatie en speelde in Bretton Woods zeker ook een prominente rol (voor de ogen van de wereld misschien zelfs wel prominenter dan die van White), maar trok op alle fronten aan het kortste eind. De plannen van Keynes voor een zogenoemde *International Clearing Union* en een *bancor* (zijn idee voor een hypothetische, supranationale reservecurrency), die hij al in 1941 had neergelegd in het Keynes Plan, werden van tafel geveegd; in plaats daarvan werd in Bretton

Woods gekozen voor de architectuur van het IMF en voor het de facto monopolie van de dollar als enige mondiale reservecurrency, zoals White dit in 1942 had uitgeschreven in het White Plan.

Steil heeft een scherp oog voor de historisch relevante context van deze persoonlijke confrontatie: niet zozeer de gevolgen van twee verwoestende Wereldoorlogen, maar veeleer de tanende macht van het Britse Rijk tegenover de opkomende macht van de Verenigde Staten. Hij beschrijft het Keynes Plan en het White Plan mede aan de hand van de opvallend verschillende persoonlijke omstandigheden en karakters van Keynes en White. Zelfs hun dood krijgt een rol in deze saga: Keynes stierf in april 1946, volgens velen uitgeput door zijn inspanningen voor een andere uitkomst van Bretton Woods; White stierf in augustus 1948, kort nadat hij was beschuldigd van spionage voor de Sovjet-Unie en daarover in het openbaar was verhoord. De onafwendbaarheid van de uitkomst van Bretton Woods en het noodlottige einde van de twee hoofdpersonen geven het boek van Steil de intensiteit van een Griekse tragedie.

Er bestonden al uitstekende monografieën over Bretton Woods (van Richard Gardner in 1956 en van Armand van Dormael in 1978), maar een nieuw boek was nodig vanwege het vele historische materiaal dat sinds die publicaties beschikbaar is gekomen. Denk bijvoorbeeld alleen al aan de driedelige biografie over Keynes van Robert Skidelsky (1983, 1994 en 2000). Steil maakt overvloedig gebruik van al deze oude en nieuwe bronnen. De originaliteit van zijn boek schuilt in de wijze waarop hij de persoonlijke geschiedenissen van Keynes en White heeft verweven met de institutionele geschiedenis van het nieuwe naoorlogse monetaire systeem dat zijn beslag kreeg in, en zijn naam ontleent aan Bretton Woods. Die ingenieuze constructie en de meeslepende schrijfstijl maken dit boek tot een hoogtepunt van de economisch-historische literatuur van de afgelopen tijd.

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.